Huhtamaki

Ympäristövaliokunta, kirjallinen lausunto 21.2.2023

Huhtamäki Oyj:n kirjallinen lausunto koskien:
U 110/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi pakkauksista ja pakkausjätteistä, asetuksen (EU) N:o 2019/1020 muuttamisesta ja direktiivin 94/62/EY kumoamisesta

Euroopan komission ehdotuksessa pakkaus- ja pakkausjäteasetukseksi ei ole mukana kattavaa vaikutustenarviointia Euroopan ruokaturvaan

Ruokaturvaan liittyvän vaikutustenarvion puute komission ehdotuksessa pakkaus- ja pakkausjäteasetukseksi on olennainen, sillä pakkaukset liittyvät keskeisesti ruoan saatavuuteen, elintarviketurvallisuuteen ja ruokahävikin vähentämiseen. YK:n määritelmän mukaan ruokaturva tarkoittaa elintarvikkeiden fyysistä, sosiaalista ja taloudellista saatavuutta, jossa pakkausten merkitys on olennainen. Myös Euroopan komission tiedonanto 03/22 ja valmisteluasiakirja 01/23 tuovat esille pakkausten merkityksen Euroopan ruokaturvallisuuteen liittyen.

Kaikesta EU:ssa tuotetusta ruoasta noin 20 % on arvioitu päätyvän hävikkiin, joka vastaa yli 153 miljoonaa tonnia vuosittain.

Lausunto asiaa koskevaan valtioneuvoston kantaan U-kirjeessä: Valtioneuvosto huomioi kannassaan tasapainoisesti pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen mahdolliset vaikutukset elintarviketurvaan ja tuo esille sen mahdolliset vaikutukset esimerkiksi ruokahävikkiin. On tärkeää, että Suomi valtioneuvoston kannan mukaisesti edellyttää komissiolta laajaa vaikutustenarviointia elintarviketurvaan ja ruokahävikkiin liittyen. Tämän vaikutustenarvioinnin olisi hyvä ulottua myös ruoan saatavuuteen ja vaikutuksiin esimerkiksi ruoan hintainflaatioon.

Komissio ei huomioi pakkausten uudelleenkäyttövelvoitteiden osalta kokonaisympäristövaikutuksia elinkaariajattelun mukaisesti

Jätepuitedirektiivin (2008/98/EY) mukaan elinkaariajattelua on käytettävä kokonaisympäristövaikutusten (artikla 4, kappale 2) arvioinnissa. Komission ehdotuksessa pakkaus- ja pakkausjäteasetukseksi tämä vakiintunut periaate on jätetty huomioimatta. Komission ehdotus sisältää kertakäyttöpakkauksia koskevia kieltoja, ml. vastuullisesti kasvatetuista metsistä saatavista uusiutuvista raaka-aineista valmistettujen kuitupohjaisten, täysin kierrätettävien pakkausten kiellon HORECA-sektorilla ravintolassa sisällä syötäessä ja juotaessa (artikla 22 ja sen liite V). Komission ehdottaa myös kertakäyttöpakkausten käyttörajoituksia ulosmyynnissä (artikla 26). Komissiolla ei ole esittää kertakäyttöpakkauksia koskevien kieltojen ja rajoitusten tueksi primääridataan perustuvaa elinkaarianalyysiä

kokonaisympäristövaikutuksista. Toteutuessaan, komission kuitupohjaisia kertakäyttöastioita koskevat kiellot ja rajoitukset tulisivat johtamaan ilmastopäästöjen ja vedenkulutuksen merkittävään lisäykseen kuten ISO standardien mukainen ja ulkopuolisten asiantuntijoiden verifioima, EPPA:n tilaama ja konsulttiyritys Rambollin tekemä laaja elinkaarianalyysi osoittaa (ks. liite). Kertakäyttöastioiden kielto HORECA-sektorilla ja käyttörajoitukset ulosmyynnissä tulisivat johtamaan myös merkittävään siirtymään kuitupohjaisista uusiutuvista pakkauksista fossiilisiin kovasta muovista tehtyihin pakkauksiin, joiden todellinen käyttöikä on muutamia kymmeniä käyttökertoja, kunnes niistä tulee muovijätettä. Monikäyttöpakkausten negatiiviset ilmastovaikutukset ja vaikutus vedenkulutuksen lisääntymiseen verrattuna kuitupohjaisiin, kierrätettäviin pakkauksiin, johtuvat pääosin monikäyttöpakkausten vaatimasta jatkuvasta pesusta teollisilla astianpesukoneilla. Rambollin tekemät systeemitason elinkaarianalyysit perustuvat laajaan aineistoon primääridataa ja niissä huomioidaan kattavasti mahdolliset muutokset toimintaympäristössä kuten esimerkiksi energian tuotantomutojen muutos. Ulosmyynnin yhteydessä monikäyttöpakkausten ympäristövaikutuksiin vaikuttavat pesuprosessin lisäksi merkittävästi kuljetuksiin liittyvät päästöt (ks liite). Ulosmyynnin kontekstiin keskittyvässä Rambollin elinkaarianalyysissä on huomioitu kattavasti liikenteen eri muodot (autoliikenteen lisäksi esim. kävely ja joukkoliikenteen hyödyntäminen noutoruokailussa). Ramboll on tehnyt myös herkkyysanalyysit liittyen elinkaarianalyysien tuloksiin ottaen huomioon energian tuotantomuotojen ilmastopäästöt. Siirtymä vihreän energian osuuden kasvamiseen osana energian tuotantojärjestelmää ja siirtymä liikenteen päästöjen alenemiseen vaikuttaa myös kertakäyttöpakkauksin perustuvan järjestelmän päästöjen vähenemiseen, eivätkä Rambollin tekemien elinkaarianalyysien johtopäätökset pakkausjärjestelmien vertailusta pakkausjärjestelmien kokonaisympäristövaikutusten suhteen merkittävästi muutu.

Lausunto asiaa koskevaan valtioneuvoston kantaan U-kirjeessä: Valtioneuvosto korostaa kannassaan elinkaarianalyysien merkitystä pakkausjärjestelmien ympäristövaikutusten arvioinnissa, tunnistaa kuitupohjaisten pakkausten korkean kierrätysasteen ja edellyttää kertakäyttöpakkausten kiellon osalta kriittistä jatkotarkastelua. On tärkeää, että Suomen positio asetusta koskevissa neuvotteluissa olisi mahdollisimman tiukka koskien komission esityksen artikloja 22 ja 26, niin, että kuitupohjaisten pakkausten kierrätettävyys tunnistetaan ja, että HORECA sektorin toimijoille annetaan mahdollisuus käyttää pakkausjärjestelmää, jonka kokonaisympäristövaikutukset ovat parhaat primääridataan perustuvan systeemitason elinkaarianalyysin perusteella.

Euroopan komission ehdotus on ristiriidassa vihreän kehityksen ohjelman (Green Deal) ja EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelman (Circular Economy Action Plan) tavoitteiden kanssa kierrätyksen edistämisen osalta

Komissio ei tuo riittävällä tavalla ehdotuksessaan esille toimenpiteitä resurssitehokkuuden edistämiseksi, kierrätysinfrastruktuurin kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi koko EU:n alueella, pakkausmateriaalien uudelleenkäytön edistämiseksi eikä huomio pakkausalan innovaatiopanostuksia. Komission ehdotus

johtaa tahattomiin, mutta olennaisen kielteisiin vaikutuksiin taloudelle, ympäristölle ja kansalaisille.

Lausunto asiaa koskevaan valtioneuvoston kantaan U-kirjeessä: Valtioneuvosto tuo kirjeessään kiitettäväsi esille pakkausten kierrätettävyyden merkitystä ja tunnistaa pakkausalan innovaatioiden merkityksen.

Komission esittämät velvoitteet kierrätysmuovin käytöstä elintarvikepakkauksissa ja muissa kontaktisensitiivisissä pakkauksissa eivät ole saavutettavissa

Komission ehdotuksen artiklan 7 mukainen velvoite, jonka mukaan kontaktisensitiivisissä pakkauksissa kuten ruokapakkauksissa käytetystä muovista 10 % on oltava kierrätettyä muovia vuonna 2030, on ristiriidassa nykyisten elintarviketurvallisuussääntöjen kanssa. Euroopassa 40 prosenttia elintarvikkeista myydään kuluttajille joustavissa muovipakkauksissa. Elintarvikekontaktin turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttämiseksi useimmissa pakkauksissa voidaan nykyisin käyttää vain kemiallisesti kierrätettyä muovia. Vuonna 2020 vain 0,2 prosenttia Euroopassa kerätystä muovijätteestä kierrätettiin kemiallisesti. Se, että pakkausalan yrityksillä olisi mahdollisuus täyttää kierrätetyn muovin pitoisuusvaatimukset vuoteen 2030 mennessä edellyttäisi ennennäkemättömiä investointeja kemialliseen kierrätykseen koko EU:n alueella. Komissio ei kuitenkaan esitä asetusehdotuksessaan konkreettisia toimenpiteitä kierrätysinfrastruktuurin yhdenmukaistamiseen tai ota kantaa kemialliseen kierrätykseen liittyen.

Lausunto asiaa koskevaan valtioneuvoston kantaan U-kirjeessä*:* Valtioneuvosto tunnistaa kannassaan kierrätetyn muovin käyttövelvoitteeseen liittyvät ongelmat elintarvikepakkausten osalta. On tärkeää, että Suomi pyrkisi asetusta koskevissa neuvotteluissa ajamaan elintarvikepakkausten osalta poikkeusta kierrätetyn muovin käyttövelvoitteeseen. Valtioneuvosto tunnistaa kannassaan myös asetusehdotukseen sisältyvät ongelmat kierrätysmuovin käyttövelvoitteen osalta pakkauksissa, jotka päämateriaalin osalta muuta kuin muovia. Jatkoneuvotteluissa olisi tärkeää, että Suomi ajaisi kantaa, jonka mukaan kierrätysmuovin käyttövelvoitteen ulkopuolelle jäisivät elintarvikepakkausten lisäksi pakkaukset, joiden pääasiallinen materiaali on muuta kuin muovia (esimerkiksi kuitupohjiaset pakkaukset).

Komission esitys raportointivelvoitteista lisäisi merkittävästi yritysten hallinnollista taakkaa

Komission ehdotukseen sisältyvät raportointivelvoitteet pakkausalan yrityksille ja viranomaisille ovat erittäin raskaat. Valtioneuvoston U-kirjeessä arvioidaan kokonaiskustannusten olevan vuositasolla 1,3 miljardia euroa.

Lausunto asiaa koskevaan valtioneuvoston kantaan U-kirjeessä: Valtioneuvosto nostaa oikeutetusti esille hallinnollisen taakan raskauden ja ottaa kannan, jonka

mukaan raportointivelvoitteiden tarkoituksenmukaisuutta tulisi vielä tarkastella uudelleen. Suomalaisen pakkausteollisuuden kannalta on tärkeää, että Suomi ajaa jatkoneuvotteluissa raportointivelvoitteiden keventämistä.

Huhtamäki Oyj

Andrei Nahkala
Yhteiskuntasuhdejohtaja

Liite: Tiivistelmä EPPA:n tilaamista ja konsulttiyritys Rambollin toteuttamista elinkaarianalyyseistä